

УМОВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ПРИКАРПАТТЯ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ

Сталий розвиток є лейтмотивом усього людства, адже на кожну націю, зокрема й на всіх у цілому, покладено відповідальність за майбутнє нашої планети. З огляду на різноаспектність трактування поняття «сталий розвиток» ми визначили його як стратегічний напрям суспільного життя, що базується на кращому досвіді попередніх поколінь, прогресивних ідеях сучасної науки та практики, активному соціальному партнерстві різних інституцій задля забезпечення стабільного прогресивного розвитку суспільства.

Серед питань, які вимагають теоретичної рефлексії проблеми сталого розвитку, найбільш значущими є питання функціонування освіти, зокрема дошкільної, адже за своєю суттю остання найбільше трансформується в умовах глобалізаційних змін. Дошкільна освіта декларується як первинна складова системи безперервної освіти в Україні. У різні історичні періоди дошкільна освіта в нашій країні переживала то часи становлення, то відносного розквіту, то повного занепаду. Розглядаючи дошкільну освіту Прикарпаття крізь призму сталого розвитку, акцентуємо увагу на низці організаційно-педагогічних умов, що, на нашу думку, мають значний вплив на означений процес. Серед найважливіших умов можна виділити такі:

- 1) забезпечення гарантованого державою права на доступність здобуття дошкільної освіти всіма дітьми (йдеться про наявність необхідної мережі ДНЗ);

- 2) створення сприятливих умов для повноцінного розвитку дітей в умовах суспільного дошкільного виховання (матеріально-технічне забезпечення ДНЗ);
- 3) наявність сучасного програмного та навчально-методичного забезпечення змісту дошкільної освіти;
- 4) готовність педагогічних працівників системи дошкільної освіти до педагогічної діяльності в умовах динаміки та інноваційності освітніх процесів;
- 5) соціальне партнерство різних структурних організацій із метою розвитку дошкільної ланки освіти.

Простежимо реальний стан та спрогнозуємо можливості реалізації зазначених нами умов у системі дошкільної освіти Івано-Франківщини.

Забезпечення права на здобуття якісної освіти всім дітям дошкільного віку – одне з пріоритетних державницьких завдань сьогодення. У зв'язку з цим на Прикарпатті розширюється мережа ДНЗ за рахунок будівництва нових чи відкриття груп у пристосованих приміщеннях, реорганізації загальноосвітніх закладів у навчально-виховні комплекси. Активно поширюються й альтернативні форми здобуття дошкільної освіти дітьми через діяльність груп короткотривалого перебування дітей при загальноосвітніх навчальних закладах, відкриття приватних центрів/клубів розвитку дошкільників, соціально-педагогічний патронат. Однак існуюча мережа не задовольняє повною мірою запиту громади, адже у більшості населених пунктів (щонайбільше у містах області) існує черга дітей у ДНЗ, а перевищення норм наповнюваності груп (подекуди майже вдвічі) стало звичним явищем як на місцевому рівні, так і в межах країни. Безумовно, такі реалії не сприяють гармонійному фізичному та психічному розвитку дитини, унеможливають своєчасний повноцінний педагогічний вплив на її особистість: не забезпечують індивідуального, диференційованого, особистісно зорієнтованого підходів до розвитку та виховання дошкільників.

Дуже часто матеріально-технічна база ДНЗ (найбільше у сільській місцевості) не відповідає сучасним санітарно-гігієнічним та освітнім вимогам: відсутні спеціально облаштовані ігрові та спортивні майданчики на території

закладу, фізкультурна зала в середині приміщення, меблі не відповідають антропологічним показникам дитини, збідніле предметно-ігрове середовище, що не відповідає віковим потребам розвитку дітей, відсутній доступ до сучасних ІКТ тощо. Отже, обмежені матеріально-технічні можливості закладів гальмують повноцінний поступальний розвиток дошкільника, адже неясне одноманітне розвивальне середовище ДНЗ виступає слабким стимулом для дитини, яка має значно вищі запити щодо сучасних засобів навчання.

Не менш важливим також є питання якісного програмного та навчально-методичного забезпечення дошкільної освіти. Зміст дошкільної освіти в Україні визначається Базовим компонентом й реалізується через низку чинних комплексних та парціальних програм із дошкільної освіти. Позитивним є варіативність у виборі програм з урахуванням особливостей регіону чи на основі побажань педагогічного колективу, батьків дітей (на сьогодні пропонується 10 комплексних та більше 20 парціальних програм). Незважаючи на достатньо хороший рівень навчально-методичного забезпечення дошкільної освіти, актуальним, на нашу думку, є створення регіональних авторських парціальних програм (наприклад: «Писанкарство (гуцульський та косівський розпис)», «Вишивка», «Бісероплетіння», «Лозоплетіння» і т.д.). Такі програми розкриватимуть специфіку нашого краю, популяризуватимуть традиційні промисли місцевого населення, допоможуть організувати гурткову роботу з дітьми чи урізноманітнити змістову складову традиційного освітнього процесу.

Зважаючи на специфіку дошкільного віку як особливо значущого періоду в онтогенезі, вважаємо за необхідне об'єднати зусилля різних соціальних інституцій (освітніх, культурних, громадських) задля сталого розвитку дошкільної освіти на Прикарпатті. Ефективним підходом у цьому випадку буде створення освітніх кластерів: поєднання однорідних елементів у нову цілісність, яка може досліджуватися як самостійне ціле, що володіє визначеними властивостями і дозволяє застосовувати мультидисциплінарний підхід до розвитку. Оскільки сучасна освіта демонструє чітко виражений інноваційний характер, то створені освітні кластери також повинні мати ознаки інноваційності у змісті, формах,

способах взаємодії. Інноваційний регіональний освітній кластер може об'єднувати кілька освітніх закладів, розташованих у межах одного району, кінцевою метою діяльності яких є надання освітньої послуги. Особливо актуальним, на нашу думку, є створення освітніх кластерів в умовах гірської місцевості, оскільки певні етнекологічні, етнекономічні та етнокультурні особливості краю мають суттєвий вплив на розвиток освіти регіону, відображаються на процесі неперервного професійного зростання педагогів ДНЗ. Залежно від освітньої цілі кластерний підхід може здійснюватися на обласному, місцевому рівнях та на рівні конкретного ДНЗ. Проте основою взаємодії між всіма учасниками освітнього кластера завжди мають виступати взаємна повага, демократія та партнерство.

Підсумовуючи зазначене вище, можемо констатувати:

1. Дошкільна освіта сьогодні перебуває в стані активних модернізаційних перетворень у частині змісту.
2. Забезпеченню сталого розвитку дошкільної освіти на Прикарпатті сприятиме розширення мережі ДНЗ відповідно до запитів громади, створення сучасної матеріально-технічної бази, підвищення якості освітніх послуг завдяки безперервному вдосконаленню професійної компетентності педагогів ДНЗ, збагачення змісту навчально-виховного процесу регіональним компонентом шляхом створення та реалізації авторських програм.
3. Успішному вирішенню існуючих проблем (освітніх, культурних, екологічних, соціальних, економічних тощо) у системі дошкільної освіти сприятиме створення інноваційних освітніх кластерів.

Література

1. Актуальні проблеми дошкільної освіти : теорія та практика . Навчальний посібник / Під заг. ред. С. О . Нікітчиної. – К . : Видавничий Дім «Слово», 2014 . – 368 с.
2. Мелманн М. Диалоги об образовании для устойчивого развития / М. Мелманн, Е. Пометун. – К . : Видавничий дім «Освіта», 2012 . – 180 с . : илл.